SÁSD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

2017

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Sásdiak, Kedves Olvasók!

Városunk, a Hörnyékkel egybeépült Sásd Magyarország egyik legkisebb városa.

Annak a 3000 embernek készült ez a kiadvány, aki itt él, vagy itt akar építkezni, a Mecsek lábánál, a Hegyhát és a Zselic találkozásának gyönyörű táján.

Célunk, hogy épített és természeti örökségünket bemutatva, értékeinket számba véve segítsük az építeni, a várost szépíteni szándékozókat, és egyben útmutatót is adjunk ahhoz, hogyan érhetjük el Sásd minél harmonikusabb fejlődését, településképének javítását, környezetének szebbítését.

Az Arculati Kézikönyv megismertet múltunkkal, körbemutat jelenünkön, és megalapozza jövőnket, hogy egyre büszkébbek lehessünk városunkra.

Sok sikeres építkezést kívánok, forgassák hozzá e lapokat olyan szeretettel, amilyen szeretettel mi készítettük!

Rabb Győzőné

polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4
2. Sásd bemutatása 5
   Története, kialakulása
   Településszerkezete
   Általános településképe
3. Örökség 11
   Műemléki, táji és természeti értékek
4. Településképi szempontból eltérő karakterű területek lehatárolása 17
   Városközpont – meghatározó karakterű terület
   Történeti városrész – meghatározó karakterű terület
   1900-1945 között beépült területek
   1945 után beépült területek
   Tömbházak
   Hörnyék
   Gazdasági területek
   Szőlőhegy
5. Építészeti útmutató, ajánlások 31
   Városközpont
   Történeti városrész
   1900-1945 között beépült területek
   1945 után beépült területek
   Tömbházak
   Hörnyék
   Gazdasági területek
   Szőlőhegy
6. Építészeti útmutató, általános elvek 46
   Közterületek - utcák, terek, közparkok
   Kertek
   Gépjármű-elhelyezés
7. Jó példák – épületek, részletek 51
8. Jó példák – sajátos építmények, reklámok 57

1. BEVEZETÉS

Mitől szép egy település?

Mitől érezzük jól magunkat némelyikben, és miért rettent el egy másik?

Elsősorban a rend és a harmónia az, ami a legfontosabb!

Otthonunkban természetes, hogy a rendetlenséget nem szeretjük, és a tárgyakat, amelyekkel berendezkedünk, amelyekkel körülvesszük magunkat, úgy választjuk ki, hogy összhangban legyenek egymással. Ha egy-egy új bútort veszünk, vagy a régi ülőgarnitúra huzatát kicseréljük, vigyázunk rá, hogy a megmaradó bútorok hatását ne rontsa, hogy a lakás összhatása egységes maradjon.

Ugyanígy kell vigyázni településünkre is. Rendben és tisztán kell tartani, ami szép benne, azt megőrizni, ami elavult, megöregedett, vagy már nem tetszik, azt okosan kicserélni, átalakítani vagy felújítani, hogy az összkép jobb és szebb legyen, mint volt.

Ez a kézikönyv segítség szeretne lenni ebben.

Sásd bemutatásával, értékeinek, jellegzetességeinek megismertetésével feltárja az épített környezet megőrzendő szépségeit, ajánlásaival, a jó példák bemutatásával pedig segíti az olvasót, hogy olyan házat tudjon építeni vagy újjáépíteni, ami büszkeséggel töltheti el, ami illeszkedik a város képéhez, sőt, azt ízléssel még jobbá teszi.

Ezek az ajánlások nem kötelezőek, céljuk nem az uniformizálás, hanem a valós értékek megismertetése, a város karakteréhez illő választási lehetőségek bemutatása.

A kézikönyv nem mereven lezárt egész, nyitott a folyamatos változásra, ahogy a település története is mindig továbbíródik. Ha jó új példák születnek, azok is belékerülhetnek, hogy büszke lehessen rájuk építtetőjük, tervezőjük, kivitelezőjük – és az egész város.

2. SÁSD BEMUTATÁSA

Sásd Baranya megye északi részén, a Mecsek előterében, a Zselicség és a Völgység között található, Hegyhátnak nevezett erdős dombvidéken fekszik.

TÖRTÉNETE, KIALAKULÁSA

Ősidők óta lakott település, régészeti leletek az i. e. 12. Századtól ismertek területén. A római Pannónia két fontos útja – az arrabonai és a brigetioi – is áthaladt akkori területén.

A honfoglalás idején a környékre az összefüggő erdőségek, és a vízjárta, magas talajvizű völgyek voltak jellemzők.

A középkori Sásd mezőváros (Sasut, Sasug, Sasud, Zád elnevezések alatt) a nevét is adó, sásos-vizenyős vidékből kiemelkedő szigetszerű földnyelven kezdett kiépülni. A Baranya-csatorna elődje hatalmas területeket beborító nyíltvizes-mocsaras vízfolyás volt, és itt, Sásdnál volt a környék egyedüli átkelőhelye, ezen át vezetett az út Kaposvár felé.

Sásd az első katonai felmérésen (1763-87)

Írásos adat 1330 óta őrzi Sásd nevét, a Vatikáni Levéltárban őrzött pápai tizedjegyzékben írták össze Szent Erzsébetről elnevezett plébániáját.

Az itt élő gyér szláv népesség földművelő volt, szántóikat erdőirtással szerezték. A letelepedő magyarok a sásos, savanyú réteken legeltették állataikat, az így bőven trágyázott legelőket nehéz ágyekével szántották fel. A kétféle földművelés együttes létezése fejlett mezőgazdasági kultúrát eredményezett.

A török uralom alatt a fontos átkelőhely védelmére palánkvár épült, amelyhez felhasználták a templom köveit is. A hódoltság, és a felszabadító hadjáratok során rendkívüli mértékben elpusztult hegyháti települések lakosságát kiegészítették a délről menekülő rácok, de a felszabadítást követő ellenreformáció elől nagy részük elvonult. A megmaradt kevés sásdi birtokos nem kapta vissza földjét, a kincstár a felszabadító harcokban részt vett herceg Eszterházy Pál nádornak adományozta a Dombóvári Uradalmat – és vele Sásdot is. A hiányzó munkáskezek pótlására telepeseket hoztak, főleg németeket.

Az ekkor készült feljegyzésekből kiderül, hogy Sásd kicsiny település volt, az országút jelentett stratégiai jelentőséget, gazdasági jelentőségét is a hídon szedett vám adta, nem földjei.

A 18. század második felében kezdett csak kissé emelkedni a lakosság száma, 1787-ben Sásdon már 46 családot, 291 főt írtak össze, akik 37 házban laktak. Hörnyék a maga 42 családjával és 231 lakosával alig maradt el Sásdtól.

Sásd és Hörnyék a 2. katonai felmérésen (1806-69)

Nagyobb fejlődés csak a 19. században indult meg, annak is a második felében. Ekkor kezdődött a Baranya-víz szabályozása a Kapos szabályozásának részeként. A munka 1833-tól egészen a századfordulóig tartott, és eredményeként a mocsárvilág helyét bőventermő rétek foglalták el.

Annak, hogy Sásd lassan a terület központjává kezdett válni, nem gazdasági, hanem egyházi és közigazgatási oka volt. Már az 1714. évi pécsi zsinaton felmerült Sásd helyi egyházi központtá szervezése, de 1750-ben mégis a népesebb és biztosabb, védhetőbb fekvésű Vázsnokon hozták létre a plébániát. 1793-ban azonban a megromlott vázsnoki templomot lebontották és az újat már a központibb fekvésű Sásdon építették fel. Az 1796-os felszentelés után Hörnyék, Meződ, Tarrós, Tékes, Vázsnok, Egerszeg és Varga tartozott a sásdi plébániához. A templom mellett plébániaház és iskola is épült.

A 19. század elejétől kapott szerepet Sásd a megyei közigazgatásban a főbírói tisztséggel, az 1848-as szabadságharc után újjászervezett közigazgatási rendszerben pedig Sásdot jelölték ki járási székhelynek. 1869-től az országgyűlési szavazókörzet székhelye idekerült, itt székelt a járási orvos, és 1882-től patikája is volt. 1884-től működött a csendőrörs az egész Hegyhátra kiterjedő hatáskörrel. 1893-ban Önkéntes Tűzoltó Egylet alakult, 1909-ben alapították az első pénzintézetet.

Sásd fejlődésében mégis a legnagyobb szerepet a Dombóvár – Szentlőrinc (Pécs) vasútvonal 1882-es átadása játszotta. A kis falut a vasút generálta fejlődés indította el a városiasodás útján.

1918. november 14-től 1921. augusztus 20-ig Pécs szerb megszállása miatt Sásd lett Baranya megye székhelye. Mezővárosi rangját a három vásártartó nap, a polgári fejlődés felgyorsulása, téglagyár, kaszinó, takarékszövetkezet, posta fémjelezte.

Hörnyék községet 1936-ban csatolták Sásdhoz, határa így háromszorosára, lakossága másfélszeresére nőtt.

TELEPÜLÉSSZERKEZETE

A domborzati viszonyokat tükröző szintvonalas térkép jól mutatja Sásd kialakulásának okát. A Mecsek szelídülő északi lejtőjén, a Hegyháton a Baranya-víz széles völgyébe itt torkollik a Gödrei-patak keskenyebb árka. A lapálynak nincs erős lejtése, a befogadó Kaposig a vizek lefolyása nagyon lassú. Ebbe a völgybe nyúlik északról az a földnyelv, melynek elkeskenyedő végén, a kiváló ellenőrző pozíciót jelentő kis szárazulaton jött létre a település magja. Már a rómaiak idején kiépült a mai úthálózat alapja, a Kaposvár (Arrabona irányába) és Dombóvár (Brigetio irányába) tartó útvonalak itt váltak ketté, miután Pécs (Sopianae) felől érkezve átkeltek a mocsár legkeskenyebb pontján.

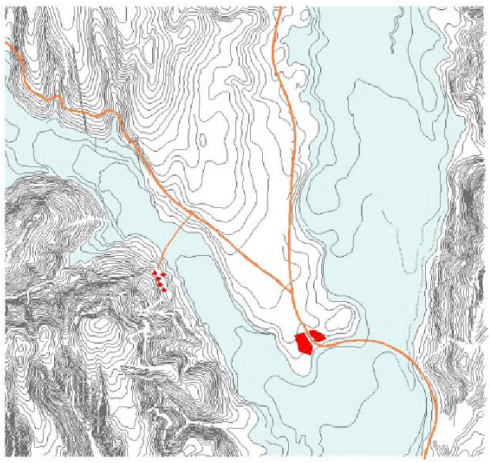

A település szerkezetének kialakulása a török hódoltságtól követhető.
A mai Erzsébet utca déli végén helyezkedett el a török palánkvár, amely a mocsáron átívelő hosszú fahidat ellenőrizte. A 18. sz. elején itt építették első házaikat a sásdiak.

A fejlődés a Beszédes József által indított vízrendezés után gyorsult meg, a Baranya csatorna megépítésével, a mocsár lecsapolásával jó minőségű rétekhez jutottak az itteniek, ami az állattenyésztés fellendítését eredményezte.

Megépült a mai templom, és kialakult az új út, a mai Szent Imre u. nyomvonala. Az új házak a falut észak felé bővítve az Erzsébet, a Kossuth Lajos és a Dózsa Gy. utcákban épültek, a mai temető a lakott résztől még kellő távolságra volt.

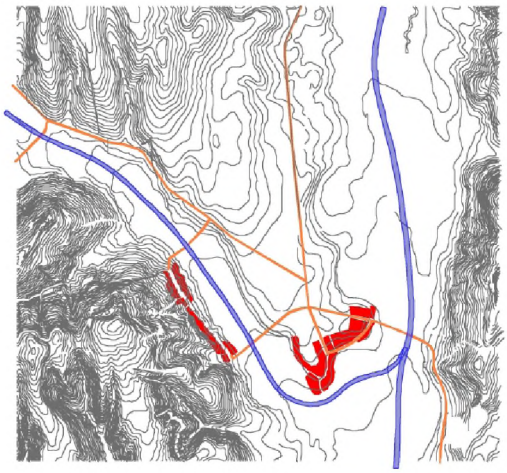

A következő nagy ugrás a vasút megépítése volt 1882-ben. A mező- és erdőgazdasági terményeket a környék összes településéről a sásdi pályaudvaron keresztül szállították el. Ebben az első világháború előtti „aranykorban" alakult ki a Szent Imre és a Rákóczi út mai beépítettsége. Ekkor kezdtek a gabonakonjuktúrában egyre gazdagodó hörnyékiek a Kaposvári útig húzódó telkeiket kihasználva, új portákat építeni az egyre forgalmasabb út mellett.

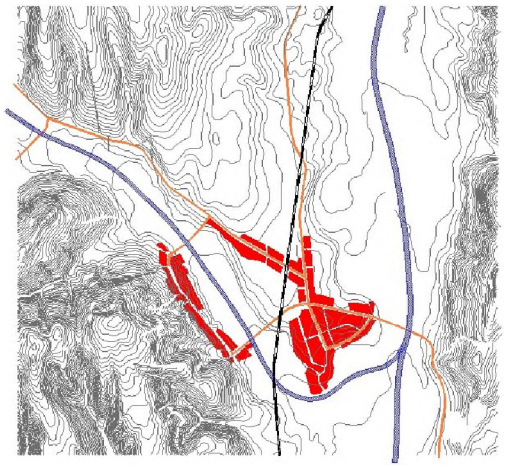

A vasút és a vasútállomás miatt egyrészt a városka súlypontja északabbra tolódott. Az első világháború után épült ki az első tervezett utcahálózatú településrész. A Rákóczi útról merőlegesen nyitott K-Ny irányú, 20 m széles utcákban mintegy hatvan szabályos telket alakítottak ki, a terület északi és déli részen keskenyebbeket, a középső részén szélesebbeket. Ezen a területen már városias villák, polgárházak épültek.

A második világháború megakasztotta a fejlődést. A társadalmi-gazdasági változások hosszú bizonytalansága után csak a hatvanas évek végére rendeződött a település gazdasági élete, és kezdett ismét gyarapodni lakossága.

A mélyfekvésű rétekkel három oldalról körbezárt belterület csak észak felé tudott terjeszkedni. A vasútvonal túloldalán így jött létre az új Sásd. Első ütemben a 20-as évek szabályos utcarendjét ismételték meg, majd a hetvenes évek elejétől korszerű városrendezési elvek alapján épült ki az újtelep kertvárosi jellegű utcahálózata a családi házas beépítésekkel.

Ennek az időszaknak nagyvonalú elgondolása volt a Deák tér és a Fáy utca lakóegyüttese. Az elképzelés szerint a temetőt megszüntetve kötötték volna össze a két félutcát, kialakítva ezzel az új, nagyvárosias városközpontot, ami a Rákóczi út nyugati házsorának lebontása után teljesedett volna ki.

Bár Hörnyék 1936 óta Sásd része, a földrajzi adottságok miatt megőrizte különállását. A hagyományos egyutcás útifalu a 20. század elejére érte el mai nagyságát, és azóta inkább csak visszafejlődött. Hozzá kapcsolódik viszont a két szőlőhegy – a Nagyhegy és a Palai hegy – amelyeken ma is meghatározó a szőlőművelés és a gyümölcstermesztés. A terepadottságokhoz alkalmazkodó, szabálytalan telkeken elszórtan állnak a kisméretű présházak

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉPE

A felületes átutazó számára ma Sásd nem túl izgalmas megjelenésű, inkább falu, mint város. A megállás nélkül áthaladó utas nem sok vonzót lát Magyarország talán legkisebb városában. De ha megállunk, és figyelmesebben, gyalogosan sétálunk az utcákon, megláthatjuk rejtett értékeit.

Táji megjelenése nagy távolságból indul. Pécs felől a 66-os úton autóval érkezőnek az Észak-Mecsek leglátványosabb, dombtetőn vezető útvonaláról már Oroszló előtt feltárul Sásd látványa, amikor még nem is tudja, mi lehet az a távoli, nagyobb település. Az Oroszló utáni „huplis" útszakaszról bontakozik ki aztán ismét a város, a kis dombhátra épült régi városmag a templommal, mögötte pedig a hörnyéki hegyoldal a Nagy-hegy és a Palai-hegy elszórt présházaival.

A Kaposvári út felőli bevezetésnél is a hörnyéki domboldal tárul fel gyönyörűen, a szőlőhegyi kertek kicsi présházai alatt, a zöld lombok között alig látszó háztetőkkel, a háttérben a belvárossal.

Dombóvár felől „Új-Sásd" még befejezetlen családi házas övezete és a pályaudvar eléggé rendezetlen rakodóterülete mellett átmenet nélkül érkezünk a városközpontba.

3. ÖRÖKSÉG

MŰEMLÉKEK

Az 1796-ban épült, Szűz Mária születésének tiszteletére felszentelt templomot 1878-ban gyökeresen felújították. Főoltárára a pécsi domonkos zárdából került Dorffmeister J. festménye.

A Nepomuki Szent János szobrot, mely eredetileg a faluvégen, a Baranya-csatorna partján állt, Cséplő József plébános állíttatta az 1820-as években.

Az egykori járásbíróság épülete adott helyet 1919 és 1921 között, Pécs szerb megszállása alatt a megyei közigazgatásnak.

HELYI VÉDETTSÉGEK

Ebben az időben, az I. világháború utáni gazdasági fellendülés alatt épült fel több kedves, villaszerű lakóház is.

régi temető valamikor a kicsi
település legszélén volt,
de lakosszámának és
területének
növekedése során
a város körülnőtte,
így a temetőkápolna
most a városközpontban áll.

A kápolna előtti Hősök kertjében több emlékmű is áll, leghangsúlyosabb a helye az I. világháború hősi halottait megörökítő bronzszobornak.
A főút kanyarulatában vele szemben áll a kőből faragott II. világháborús emlékmű.
A két szobor meghatározó, szép együttese a településközpontnak.

A Hősök kertjének körkörös facsoportja centrumában kapott helyet a Millecentenáriumi Emlékmű is.

Zöldterületei teszik igazán vonzóvá Sásdot.

A Mecsek északi lejtőjéhez csatlakozó hegyláb – a Hegyhát – dús erdői, a Baranya-csatornától nyugatra pedig a Zselic szelíd dombjainak erdőfoltokkal vegyes kertjei és rétjei alkotják a gyönyörű tájat, a városban pedig az utcákon, tereken ültetett rengeteg fa, és a telkeken belüli növényzet vidámítja a szemet.

A város a Palai-hegy zártkertjeiből mutatja legszebb arcát, harsogóan zöld erdők ölelik körül a völgyben elnyúló várost.

Visszafelé nézve a Palai-hegy adja a város hátterét, a szőlőskertek az elszórt présházakkal, mögöttük az erdő sötét sziluettje megkapó látvány, nem véletlen, hogy szinte az egész település tájképvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű.

Helyi természeti védelem alá tartozik

a városháza előtti platánsor,

a posta előtti hatalmas tulipánfa,

és a szoborkertben lévő juharfák.

De ezeken kívül is több, hasonló természeti értéket jelentő faóriás található a városban:

Kossuth Lajos utcában platán és hárs

Hörnyéken hársak

A római katolikus templom kertjében hárs, platán és diófák

Az országos védettségek közül a nemzeti ökológiai hálózat magterület és ökológiai folyosó övezete érinti Sásd egy pici részét, északi határán két kis mezőgazdasági területet.
A Mecsek előtereként a város csaknem teljes területe a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetébe tartozik.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK

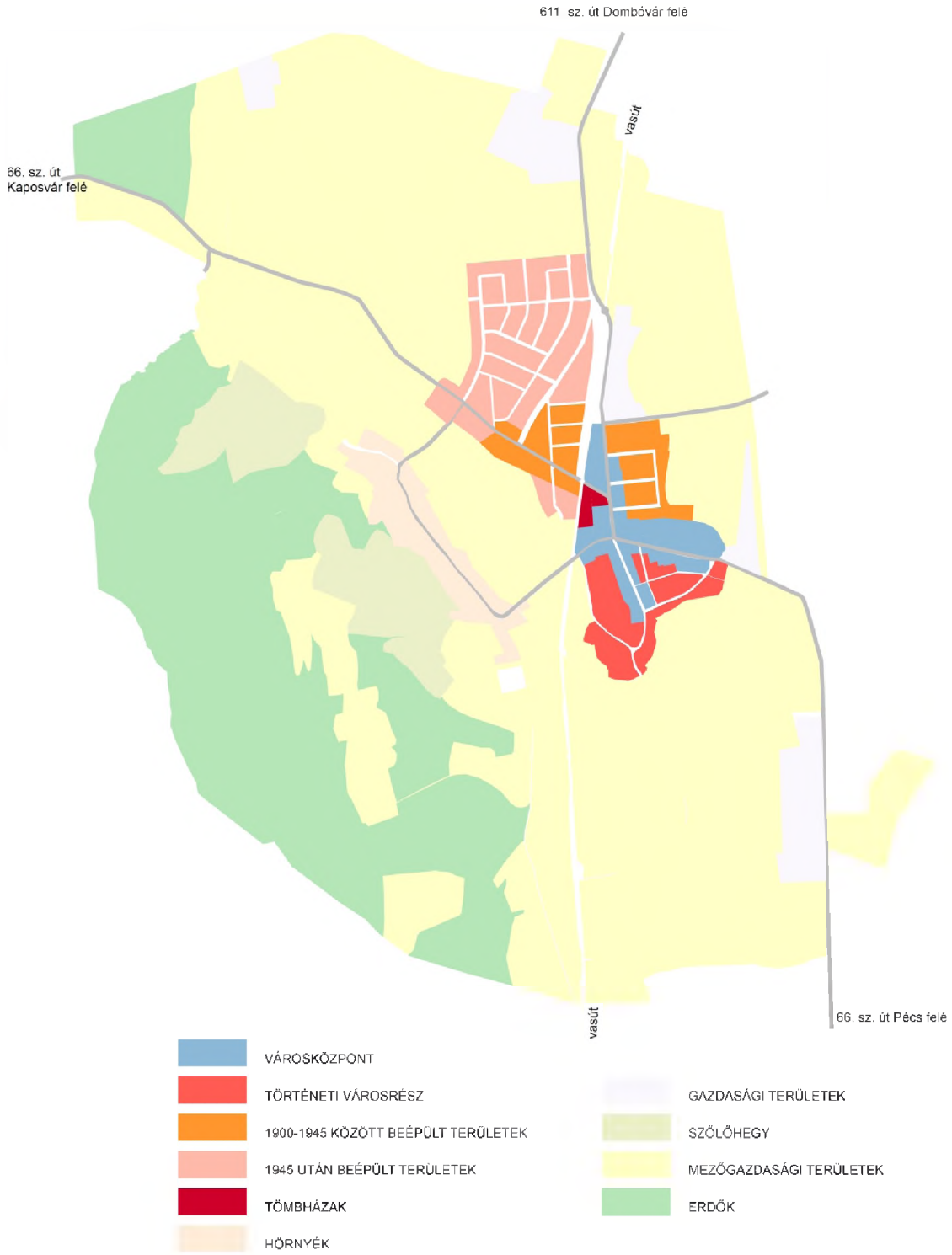

VÁROSKÖZPONT

A városközponti területek a forgalmas főutak mellette alakultak ki. Itt helyezkednek el a legfontosabb középületek, és ide építették házaikat a legmódosabb polgárok.

Az épületek általában széles telken állnak, az utcával párhuzamos gerincű nyeregtetővel fedett utcai épületszárnyak mögött hátranyúló oldalszárnnyal. Az előkert nélküli beépítés zártsorú, – ekkor nagyméretű tömör kapu vezet az udvarra – vagy hézagosan zártsorú. A házak zöme egyszintes, de a kis kiülésű párkányok utcaszinttől számított magassága 4,5-5,5 méter.

A homlokzatokat eredetileg vakolt díszítésekkel – párkányokkal, ablak- és kapukeretezésekkel – tették egyénivé, ezek sajnos csak egy-két helyen maradtak meg.

Az utcai fronton az üzletek legtöbbje utólagos kialakítású.

A középületek a lakóházak sorában helyezkednek el.

A városközpont kisvárosi léptékű, még a középületek közül is csak kevés emeletes, a lakóházakénál nagyobb tömegű.

A „szocreál" stílusú városháza elhelyezkedése és tömege is idegen a területen.

A nemrég átadott üzlet- és lakóház a hézagosan zártorú beépítést ügyesen követi homlokzatának három – a vele szemben álló telkek szélességével megegyező – részre tagolásával.

Az iskolához kapcsolódó többfunkciós tornaterem építészeti díjakat nyert, Sásd emblematikus épületévé vált. (Dévényi Sándor, Dévényi Márton és Gyürki Kiss Pál terve)

A városközponti területeket településképi szempontból meghatározó területként kell kezelni.

TÖRTÉNETI VÁROSRÉSZ

A történeti városrész déli része még őrzi a terepadottság miatt kialakult íves utcahálózatot, és a szabálytalanabb telekosztásokat is. A földszintes, alacsony beépítések oldalhatáron állók, általában előkert nélkül.

A legrégebbi épületek utcára merőleges tetővel, oromfallal fordultak az utca felé, később az utcavonallal párhuzamos elrendezés és tetőgerinc vált általánossá.

Ebben a vegyes beépítésű városrészben nagyon kell figyelni az illeszkedés szabályainak betartására.

A történeti városrészt településképi szempontból meghatározó területként kell kezelni.

1900-1945 KÖZÖTT BEÉPÜLT TERÜLETEK

A már járási székhelyi rangú mezővároskában a 19. század végén megindult fejlődés miatt elfogytak a beépíthető szabad területek. A Kaposvár é Dombóvár felé vezető utak melletti, természetesen adódó telkek beépítése után új parcellákat alakítottak ki a vasúttól nyugatra eső területen.

A Kaposvári út mentén az egyébként még szabálytalan telkeken egységesebb megjelenésű a beépítés, itt hagyományosabb, az utcával párhuzamos tetőgerincű, módosabb porták épültek,

a mögöttük lévő, később kialakított, szabályos telkeken már kisebb, városiasabb házak.

A beépítés minden telken oldalhatáron álló, az épület- és tetőformák változatosabbak.

Hasonló szabályos telekosztás történt a Dombóvárra vezető út és a Baranya-csatorna közötti területen. A Trianon utáni időszakra utalnak a beszédes utcanevek is: Arad, Kolozsvár, Pozsony, Nagyvárad.

A beépítés itt is oldalhatáron álló, az épületek a magyaros szecesszió és az eklektika stílusát követték, változatosabb tömegűek és homlokzatképzésűek és tetőformájúak.

A kedvelt városrészben sok házat korszerűsítenek, alakítanak át a mai kornak megfelelően.

Az 1900 – 1945 között beépült területeket általános besorolású területként kell kezelni.

1945 UTÁN BEÉPÜLT TERÜLETEK

A legújabb lakóterületek a város északi részén fekszenek. Beépítésük az 1960-as évektől gyorsult fel. A városrendezési terv alapján kialakított új utcákban utcánként változók, de egységesek a kertvárosi jellegű beépítések.

A legkorábban épült házak sátortetős kockaházak.

Az 1970-es évektől nyeregtetősek az épületek, utcára merőleges oromfalas, és utcával párhuzamos gerinccel is, de utcánként egységesen állnak.

A területet általános besorolású területként szükséges kezelni

TÖMBHÁZAK

Az ipartelepítés időszakában felmerült lakásigények kielégítésére emelték a többlakásos lakóépületeket a városközpontban.

A Deák tér négyemeletes házai közvetlenül a vasútvonal mellett, zárványként állnak a várostestben. A házakhoz tartozó tömbtelken nagyon kevés a növényzet, a helyet a parkolók és a földszintes, rendetlen garázssorok foglalják el.

A Fáy utcai épületek elrendezése oldottabb, a gondosan kezelt, minőségi zöldfelületek barátságosabbá teszik.

A tömbházak területét általános besorolású területként szükséges kezelni.

HÖRNYÉK

Az 1870-es évekig Hörnyék alig volt kisebb, mint Sásd. Ám míg a közlekedési csomópont Sásd egyre fejlődött, a forgalomból kieső Hörnyék nem sokat változott az évszázadok alatt.
1936-ban egyesült Sásddal, de különállását azóta is megőrizte, sem mérete, sem falusias jellege nem változott.

szintvonalat követő egyetlen utcában a nem teljesen szabályos telkeket nyugat felé az erdős szőlőhegy, kelet felé a Gödrei- vízfolyás völgye határolja, mindkét irányban gyönyörűen feltárul a táj a házak között-mögött.

Nem véletlen, hogy a Nagy-hegyen holland betelepedőkre számítva új telekosztással tervezték bővíteni a lakóterületet.

A meglévő lakóépületek az északi oldalhatáron állnak, nem egységes kis előkerttel.
Az épületállomány már nagyon vegyes, kevés már az eredeti, hosszházas, egytraktusosos, oromfalas nyeregtetős lakóházból, sok a szélesebb, sátortetős épület.

Az egykor jó megélhetést biztosító belterjes állattenyésztés nyomát őrzik a még megmaradt nagyméretű istállós pajták, amelyek gyakran keresztbe fordítva állnak a lakóépületek mellett.

A falu közepére került az igényesen megformált, tagozatokkal díszített nyerstégla homlokzatú iskola, a templomot helyettesítő harangtoronnyal.

Hörnyék területét általános besorolású területként szükséges kezelni.

GAZDASÁGI TERÜLETEK

A Felsőegerszeggel közösen létrehozott ipari park telekinek felét már elfoglalták különböző vállalkozások. Sajnos a helyi építési szabályzatban előírt növénytelepítéseknek csak kis része valósult meg.

A város szélén, a Dombóvárra, illetve Pécsre vezető utak mentén kialakult gazdasági területek rendezetlenek, és ezeknél is fájón hiányoznak a zöldfelületek.

Szántóföldek ölelik körül az északi város-határ mellett, a lakóterületektől megfelelő távolságra fekvő két állattartó telepet.

A gazdasági területeket általános besorolású területként szükséges kezelni.

SZŐLŐHEGY

A szőlőművelést a 19. sz. közepétől kezdték el elsősorban a szorgalmas és céltudatos német telepesek. Sásdon nem volt szőlőművelésre alkalmas terület, csak Hörnyéken, ahol 1865-re már a művelt terület 13 %-a volt szőlő. A filoxera megjelenése okozta a szőlők gyors megszűnését, csak az igazán jó, és másra nem alkalmas helyeken maradtak meg, a Nagy-hegyen és a Palai-hegyen.

Az egyszerű tömegű pincés présházak az utak mentén, elszórtan helyezkednek el, a szintvonallal párhuzamos vagy merőleges oromfalas nyeregtetővel, vegyesen.

A szőlőhegyek területét általános besorolású területként kell kezelni.

5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ AJÁNLÁSOK

Mielőtt bármilyen építési tevékenységet kezdenénk, figyeljük meg jól az építési hely környezetét.

Milyenek a telkek, hol és egymástól milyen távolságra állnak a házak, milyen magasak, van-e előkertjük, milyen formájú és anyagú a tető, a homlokzatokon milyen anyagok és színek jelennek meg, van-e kerítés, és miből, hogy lehet a telekre gépkocsival behajtani?

Sásdon kevés olyan terület van, ahol ne lenne az építési telekkel szomszédos épület, inkább az a jellemző, hogy foghíjra, vagy lebontott ház helyére épül új, és még általánosabb, hogy csak korszerűsíteni, átalakítani, vagy bővíteni akarunk egy régi épületet. A város szerves fejlődésének alapja, hogy ne „lógjunk ki" a környezetből, annak sajátosságait felismerve, a meglévő értékeket erősítve építkezzünk, mindig a városkép harmonikusságát, összhangját keressük.

VÁROSKÖZPONT

A városközpont kialakult karaktere érzékeny minden beavatkozásra. A nagy átmenő forgalmú Sásdon a főutcák megjelenése a legerősebb benyomás az áthaladók számára. A városképet a széles, egyszerű tömegű, az utcával párhuzamos gerincű, közel azonos hajlásszögű, cserepezett nyeregtetővel fedett épületek nyugodtsága határozza meg.

Telepítés ***Városközpont***

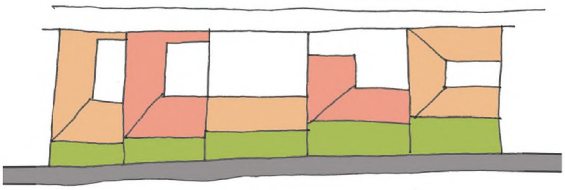

Az épületeket az utcasorba illesztve, előkert nélkül, zártsorúan, vagy hézagosan zártsorúan helyezzük el.

Zártsorú beépítésnél a gépkocsik elhelyezésén túl a telekre gépjárművel való bejutást is lehetővé tevő kaput a homlokzat részeként jó kialakítani.

Egységes utcakép létrehozása csak azonos magasságú épületekkel lehetséges. A hátrább húzás nem kisebbíti a házat, és megtöri az utca ritmusát.

Az épület hátrahúzása elrontja az utcaképet, a tömör kerítés nem pótolja a homlokzatot, ne alkalmazzuk!

Magasság ***Városközpont***

A közel azonos magasságú épületek sora kellemes utcaképet biztosít.

Az egységes utcasorba ne építsünk sokkal magasabb házat, igazodjunk a meglévő magasságokhoz.

Az egy-két lakásos családi házak közé nem szabad soklakásos házat erőltetni, szétfeszíti a városképet.

Magasabb épületekkel a városképileg fontosabb helyeket, mint például az útkereszteződéseket lehet kihangsúlyozni, dea szomszédos épületekhez ekkor is meg kell találni az illeszkedés formáit.

Tetők ***Városközpont***

A sásdi városközpont meghatározó épületeinek tetőformája a XIX. sz. végén – XX. sz. elején kiépült dunántúli kisvárosok jellegzetességeit mutatja: 8-9 méter széles egyszerű nyeregtető, amelynek hajlásszöge 38-42° közötti, így a tető magassága kb. 4 méterre adódik. A héjalás szépen öregedő égetett cserép, és a tetőn nagyon ritka a kiemelkedő tetőfelépítmény. Ezek az egységes, jól látható tetők a legmeghatározóbb településképi elemek ezekben a kisvárosokban. Éppen ezért fontos, hogy léptéküket, arányaikat tiszteletben tartsuk, és az új épületekkel is igyekezzük követni.

Ne építsünk nagyon más hajlásszögű, vagy lapostetős házakat a városközpontban.

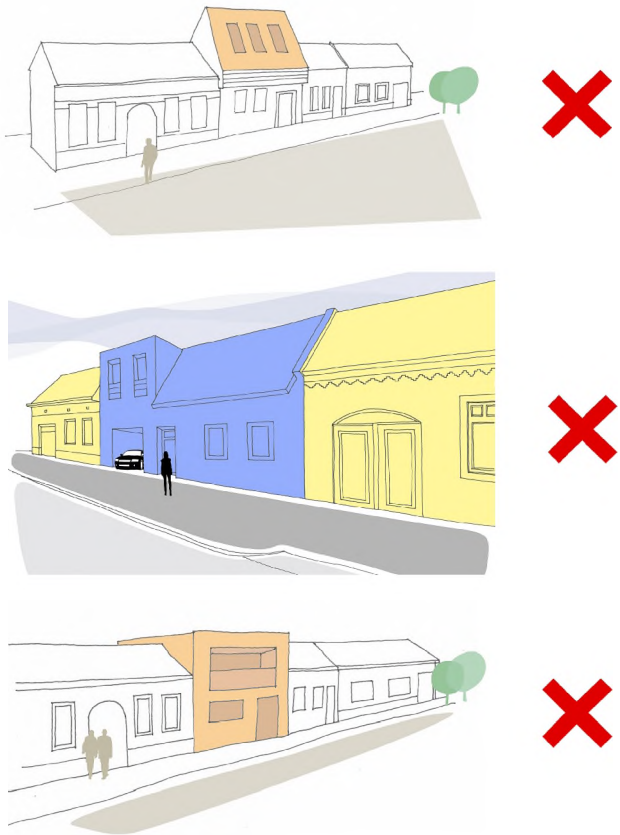

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy minden tetőnek teljesen egyformának kell lennie. Lehetnek egy épületen olyan részek, amelyeket más tetőformával akarunk kiemelni, de ezek ne legyenek túl hangsúlyosak.

Homlokzatok, színek, anyagok ***Városközpont***

A közterületről látható homlokzatoknál ne a különbözőségre, az egyediségre, hanem a városkép összhangjára törekedjünk. A jó arányok a legfontosabbak, találjuk meg az egyensúlyt a tömör felületek és a nyílások között.

Nagy vakolt felületeket és természetes anyagokat használjunk. Kerüljük a csempeszerű burkolatokat, a túl nagy üvegfelületeket. A színek közül a világos földszíneket részesítsük előnyben. Gondoljunk rá, hogy a boltban kinézett bélyegnyi színminta mindig világosabb, mint egy nagy felületen.

A tetőhéjalás téglaszínű égetett cserép, vagy beton legyen. Fémlemez fedés a tetőfelület 15 %-ánál ne legyen nagyobb. Tilos a műanyag és fém hullámlemez, trapézlemez, a bitumenes zsindely, a hullámpala használata még a melléképületeken is!

A nyílászárók határozzák meg legjobban a homlokzatot. Az új épületeknél használható nagyobb üvegfelületű, de a régi épületeknél törekedjünk az eredeti formájú ablakok és ajtók megtartására. A jó minőségű fából készült nyílászáró tovább tart, mint a műanyag!

Építésekor a legtöbb házat vakolt tagozatokkal (párkányokkal, nyíláskeretezésekkel) díszítettek.
Jó megoldás eltérő színű festéssel jelezni ezek egykori meglétét.

TÖRTÉNETI VÁROSRÉSZ

Telepítés

Történeti városrész

A legöregebb városrészben az épületek előkert nélkül oldalhatáron állóak, de ezen belül vegyes elrendezésűek, oromfalas hosszházastól a hézagosan zártsorúig. A néhány beépítetlen telken új ház építésekor a szomszédos telkek beépítéséhez kell igazodni.

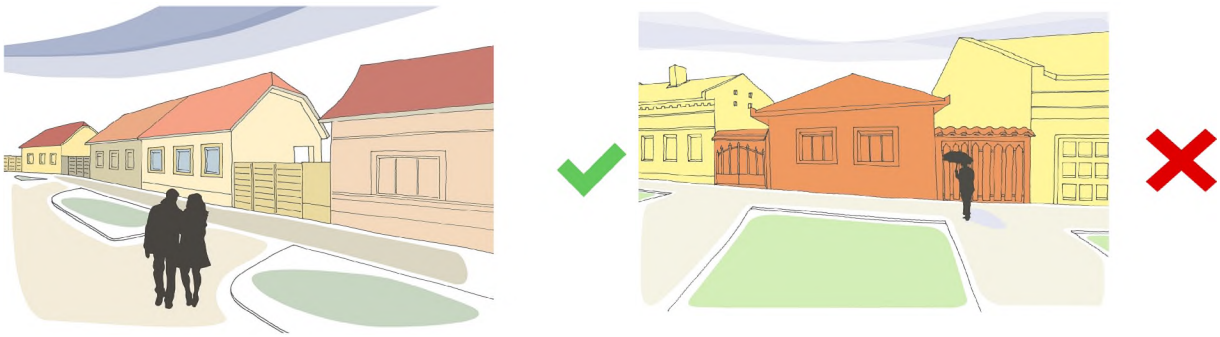

Meglévő épület bontása esetén az új házat a régi beépítést követve javasolt elhelyezni. Az építési vonalat meg kell tartani, előkertet nem szabad kialakítani.

Magasság ***Történeti városrész***

A városrészben földszintes házak állnak, átlagos építménymagasságuk nem több 4 méternél, ezt a jelleget tartani kell, sokkal magasabb épületet a meglévőknél nem szabad emelni.

Tetők ***Történeti városrész***

A tetők szabadabban formálhatók, nem olyan egységesek, mint a városközpontban. Nyeregtető, kontyolt oromfal és sátortető is alkalmazható, de a hajlásszögek 40° körüliek legyenek. Az utcakép összhangjára ügyeljünk, a szomszédos tetőtől nagyon eltérő tetőformát ne válasszunk.

Kerüljük a tető felületét megbontó felépítményeket, tetőtérbeépítés esetén az utcai homlokzaton csak tetősíkban fekvő ablakokat használjunk.

Homlokzatok, színek, anyagok ***Történeti városrész***

Egyszerű formálásra, nyugodt felületekre törekedjünk. Az utcai homlokzatokon ne legyenek nagy üvegfelületek, itt inkább a hagyományos álló téglalap formájú ablakok legyenek, a kert felé nyissuk nagyobb nyílásokat.

Nagy vakolt felületeket, kevés tégla-, kő- vagy faburkolatot használjunk.

A környezethez illeszkedés miatt a fehér, tört fehér, a homok- és agyagszín, a tégla- és terrakottavörös színek, a pasztell földszínek javasolhatók. A harsány, élénk, nagyon erős színek nem illenek a területhez.

Kerítések **Történeti városrész**

Az előkert nélküli, keskeny telkeken a telekhatárokon épületek állnak, így a kerítések csak a telekre bejáratot biztosító kapukra korlátozódnak. Ezeket áttörten, fémből vagy fából készítsük, 1,80 méternél ne legyenek magasabbak. A tömör kerítés nem javasolt.

1900 -1945 KÖZÖTT BEÉPÜLT TERÜLETEK

Telepítés ***1940-1945 között beépült területek***

A szabályos, tervezett telkek szélesebb utcákban állnak. Az előkert nélküli beépítések között megjelenik néhány előkertes is, de ezek az előkertek nem mélyek.

A beállt területen átépítés, vagy bontás utáni új építés esetén a régi beépítés vonala követendő, de lehet kis előkertet is kialakítani.

Magasság ***1940-1945 között beépült területek***

A kialakult épületmagasságokat kell követni, ne kerüljenek sem alacsonyabb, sem magasabb épületek a meglévők közé.

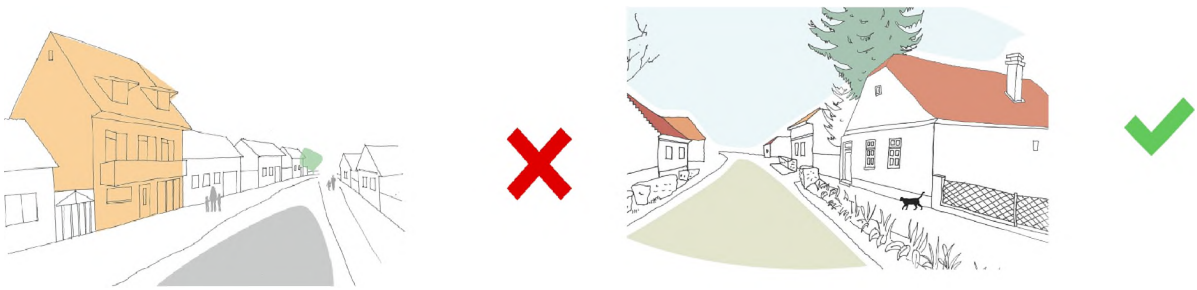

Tetők ***1940-1945 között beépült területek***

A tetők szabadabban formálhatók, a villaszerű épületek összetettebb, tornyos tetői is követhetők, de az utcakép összhangját ne "robbantsák". Lapostető ne jelenjen meg az utcaképben, kerülendő a fémlemez, a műanyag- és hullámpala fedés.

1945 UTÁN BEÉPÜLT TERÜLETEK

Telepítés

A széles utcákban meghatározó a látvány a növényzet, a közterületen álló fákra, sövényekre vigyázzunk.

1945 után beépült területek

A kialakult beépítések egységesek, ezekhez a felújítások, átépítések során igazodni kell.

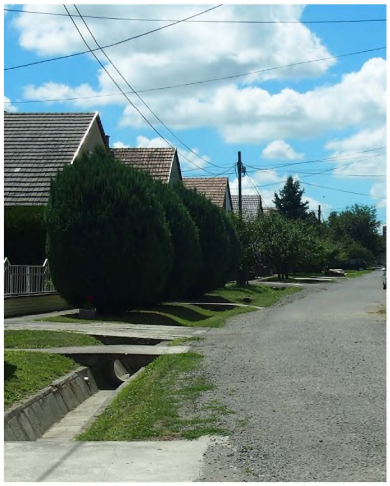

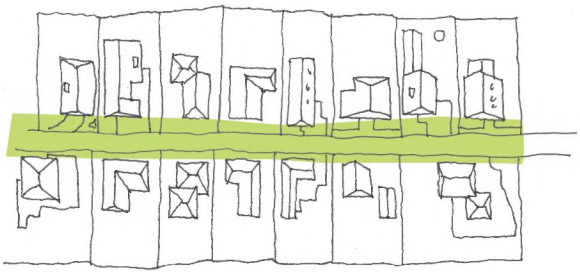

A meglévő előkertes építési vonalhoz alkalmazkodni kell. Új építéseknél 3-5 méteres előkertet kell tartani.

Magasság, tető

1945 után beépült területek

A beállt területen a kialakult épületmagasságot és tetőformát kell követni.

Lapostetős házat ne építsünk a magastetősek közé!

Az új beépítésű területeken az utcafronti szárnyak lehetőleg magastetősek legyenek, cserépfedéssel.

Kerítés ***1945 után beépült területek***

Ebben a városrészben minden háznak van előkertje, ezért az utcaképben a kerítéseknek nagy szerepük van.

Az a jó kerítés, amelyik összhangban van a házzal, annak anyagaival.

Ha lábazatos kerítést építünk, a lábazat magassága ne haladja meg a 0,5 métert. Lehetőleg ne építsünk tömör kerítést, ha vannak is tömör falszakaszok, azokat szakítsák meg áttört kapuk. Ha a belátást korlátozni akarjuk, telepítsünk inkább sövényt, növényeket a kerítés mögé, vagy helyette.

Se a közterület felé, se a szomszédos telek felé ne építsünk 1,80 méternél magasabb kerítést.

TÖMBHÁZAK

A többlakásos épületek a közterületből csak a házak alatt lehatárolt úszótelkeken állnak, így fejlesztési lehetőségük nincs.

A Deák Ferenc utcai terület közvetlenül a vasútvonal mellett fekszik. Az épületek körüli, amúgy is kicsi közterületek parkolóknak és garázssoroknak adnak helyet,a sok burkolt felület, a növényzet hiánya sivárrá teszi a környezetet. A zöldfelület növelése nagyon fontos lenne.

A Fáy utcai tömb kisebb, kedvezőbb helyzetű, oldott, változatos a tömege és a tetőzete. Elsősorban a lakók által gondozott zöldfelületei teszik barátságossá.

Mindkét területen sokat javítana, ha a gépkocsik elhelyezésére utólag építettsorgarázsokat egységesebben kezelnék tulajdonosaik, egyforma ajtókat,azonos falfestést alkalmaznának.

HÖRNYÉK

Telepítés

Hörnyék Sásd részeként is megtartotta falusias jellegét. A domborzatnak nagy a szerepe itt, a meredek hegylábon a falu egyetlen utcája szintvonalon húzódik, így a telkek az utca egyik oldalán erősen emelkedők, a másikon komoly lejtésük van a völgy felé.

A házak közel állnak az utcavonalhoz, előkertjük legfeljebb 3 méter mélységű. Az új épületeket ebbe az utcasorba illesszük, az északi oldalhatáron állóan. Az épülettömegek ne térjenek el jelentősen a meglévőktől.

A lejtős terepen ne húzzuk hátra az utcavonaltól az épületet, mert megtöri az utcaképet, és megközelítése is nehézkes. 8 méternél szélesebb épületszárnyakat ne építsünk, lejtőre merőleges hosszú épület helyett építsünk keresztszárnyat.

Magasság

Hörnyék

Az új vagy átépített épületek utcai homlokzatmagassága ne legyen sokkal nagyobb, mint a körülöttük meglévő házaké, a falusias megjelenést őrizzük meg.

Tető **Hörnyék**

A telkeken az utcára merőleges gerincű, oromfalas lakóházak a jellemzők, de van kontyolt oromfalas, sátortetős, és utcával párhuzamos gerincű tető is. Az új épületeknél bármilyen tetőformát választunk is, az a fontos, hogy az utcaképbe harmonikusan illeszkedjen.
A lejtős terepen az utcára merőleges tetőgerinc lépcsőzve kövesse a lejtést.

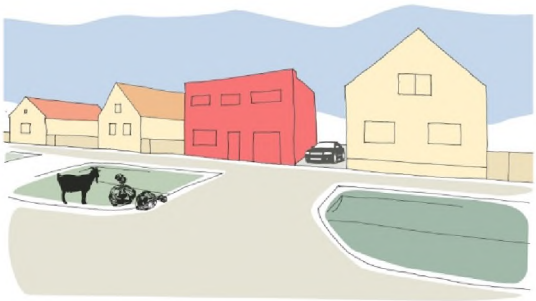

Semmiképpen ne építsünk az utcafronton lapostetős épületet! A tetők héjalása hagyományosan égetett cserép, próbáljunk ehhez igazodni.

Kerítés **Hörnyék**

Áttört, 1,60 m-nél alacsonyabb kerítéseket létesítsünk. A fából készült léckerítések illenek legjobban Hörnyékhez. Tömör kerítést legfeljebb szakaszosen építsünk. Ne használjunk nád- vagy műanyag hálós borítást.A telkeket elválasztó kerítések ne legyenek tömörek, legkedvezőbb a sövénnyel takart fémhálós kerítés.

GAZDASÁGI TERÜLETEK

A város fejlődéséhez hozzátartozik a nagyobb léptékű mezőgazdasági és ipari üzemek megjelenése. Telepítésüknél a zavaró hatások kiküszöbölése az alapvető szempont, amihez – a megfelelő védőtávolságok megtartásán túl – a határukon telepített többszintes növényállomány a legmegfelelőbb eszköz.

Az ipari területek Sásdon érzékeny táji környezetben helyezkednek el. A tájba illesztés akkor sikeres, ha a nagy tömegeket tagolni lehet. Lapos tető helyett jobb, ha legalább enyhe lejtésű tetők jelennek meg.

SZŐLŐHEGY

A telekhatártól minden irányban legalább 3 méterre elhelyezendő présházaknek egyszerű tömege és legfeljebb 6 méteres épületszélessége legyen. Csak 35-45° közötti hajlásszögű magastetővel építhető, a tájképi megjelenés miatt elsősorban a lejtővel párhuzamos gerincű nyeregtető javasolt. Lehetőleg ne építsünk kerítést, a telkek elválasztására az élősövény kedvezőbb.

KÖZTERÜLETEK

A szép városkép talán legfontosabb eleme a közterületek rendezettsége. Hiába tetszetősek az épületeink, ha a közterületek elhanyagoltak; ha az utak kátyúsak, és nincs szegélyük; ha a járdákon megáll a víz, és botladozunk mikor nem nézünk a lábunk elé; ha a parkokat elborítja a gaz.

A rendezettségért mi magunk is sokat tehetünk, hiszen a házak előtti járdák, zöldsávok, árkok tisztításáért, rendben tartásáért mi is felelősek vagyunk.

Utcák

Sásd nehéz helyzetben van, mert a várost átszelő fő közlekedési tengelyei országos főutak, kezelésük nem a város joga. Ezeken az utakon nagy az átmenő forgalom, és főleg a sok teherautó, kamion okoz gondot zajával, porával, kipufogógázaik káros hatásával, a városlakók gyalogos közlekedésének zavarásával.

Nem szabad engedni, hogy az útjavításnál annak szintjét tovább magasítsák!

A közút szélét határozott szegéllyel kell elválasztani a járdáktól, zöldfelületektől. A zárt csapadékcsatorna kedvezőbb, mint a nyílt árok, látványként is kedvezőbb, és több hely marad a gyalogosok és a növények számára.

Az átmenő utakon tudatos telepítéssel szép fasorokat telepítettek gömbkőrisekből. A járdákat azonban magasabb növényzettel célszerű elválasztani az útfelülettől.

A keskenyebb lakóutcákban is törekedni kell a zárt csapadékcsatornák létesítésére.

A rendezettséget a határozott szegélyek segítik elő legjobban. A zöldsávoknak, gyepesített felületeknek mindig legyen határozott szegélyük, az útpadkákat burkoljuk le, a zúzalékos, szegély nélküli padkák jó karbantartása lehetetlen feladat. Az utcákon a parkolás helyét ki kell jelölni, nem jó, ha a zöldsávon, útpadkán állnak az autók. Az egyik oldalon kialakított burkolt fásított parkolósáv és járda mellett a másik oldalon szélesebb, gyepes-bokros-virágos zöldsáv létesíthető.

Ahol csak lehet, telepítsünk fasorokat. Utcánként egységes fafajokat válasszunk, kiválasztásuknál vigyázzunk arra, hogy se a gyökérzetük, se a lombjuk ne akadályozza a közlekedést és a közműveket.

A szélesebb utcákban, ahol a járda és a közút közötti szélesebb zöldsáv ugyan tágabb teret enged a kertészeti fantáziának, de vigyázzunk rá, hogy az egész utcában egységes elv alapján telepítsük a növényeket a telkünk elé. Alapfelületnek nyírt füvet alkalmazzunk, azonos jellegű fákat ültessünk, amit alacsonyabb növényekkel – virágokkal, bokrokkal egészíthetünk ki. Gondoljunk rá, hogy ezek fenntartása is ránk hárul! Beszéljünk össze a szomszédainkkal, és próbáljunk meg hasonló növényeket ültetni.

Terek, közparkok

Találkozási pontok, ünnepségek helyei a közterek, a városi élet helyszínei, a pihenésé, a játéké pedig a közparkok. Kevés van belőlük Sásdon, de a két legfontosabb, a város központjában lévők 2018-ban teljesen meg fognak újulni a Zöld város projekt keretében.

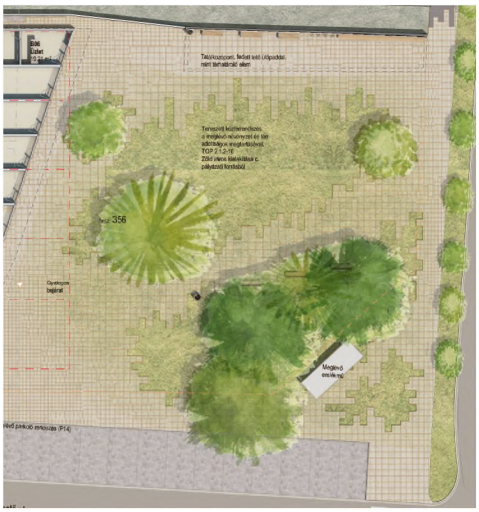

Alapvető, hogy ezek a közterületek gazdaságosan fenntarthatók legyenek, jó minőségű, tartós anyagokból készüljenek a burkolatok, utcabútorok. A növényzetben a tájra jellemző, őshonos fajok domináljanak. Pl.: kislevelű hárs (Tilia cordata), bokrétafa (Aesculus hippocastanum), molyhos tölgy (Quercus pubescens), kocsánytalan tölgy (Quercus petrae), mezei juhar (Acer campestre), mezei szil (Ulmus minor), magas kőris (Fraxinus exceksior), virágos kőris (Fraxinus ornus).

mezei juhar

bokrétafa

virágos kőris

A játszóterek a legkihasználtabb közterületek, a korosztályonként elkülönülő, biztonságos és strapabíró játékok mellett hagyjunk elegendő teret a futkározásra, és gondoljunk a kísérőkre is, legyen elegendő ülő-, pihenőhely.

KERTEK

A saját telkünkön is fontos a kert kialakítása, tervezzük meg gondosan. A haszonkertet a telek hátsó részében alakítsuk ki, a lakóház köré olyan kertet telepítsünk, amely életmódunknak megfelelő területekre tagolódik. Vigyázzunk, hogy ne árnyékoljuk be a növényzettel a helyiségeket, de azért legyen árnyékos, nyáron hűvös hely is a kertünkben. Bátran ültessünk lombos fákat is, ne csak örökzöldeket. Javasolható a régi vidéki kertekre jellemző haszonfák (főként a kevés permetezést igénylő, ellenálló tájfajták) ültetése, valamint az olyan őshonos fajok telepítése, melyek árnyékoló és dekorációs funkciójukon túl élőhelyet és táplálékot biztosítanak a településen élő állatfajok, elsősorban madarak számára. (Pl. kislevelű hárs (*Tilia cordata*), berkenye (*Sorbus sp.*), vadkörte (*Pyrus pyraster*), madárbirs (*Cotoneaster sp.*), tűztövis (*Pyracantha coccinea*), egybibés galagonya (*Craetegus monogyna*), nyári orgona (*Buddleia davidii*), kecskerágó (*Euonymus sp.*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*), közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*), mogyoró (*Corylus avellana*) stb.) A gyepterületek kialakításánál az egynemű, fajszegény gyepszőnyeg helyett több honos fűfaj, és más alacsony lágyszárú növényfaj vetésével fajgazdag, természetes hatású virágos pázsit telepítsünk.

GÉPJÁRMŰ-ELHELYEZÉS

A régi kisvárosi élet szekereinek helyét átvették az autók. De szekere nem volt mindenkinek, autója pedig már egy-egy családnak több is van, és ezeket a telkeken belül jó elhelyezni.

Az öreg gazdaházaknál most is megvannak a széles kapuk, amik alkalmasak a gépkocsik behajtására, ezeket tartsuk meg régi formájukban, ne „modernizáljuk" A hézagosan zártsorú beépítéseknél is természetes a telekre bejutás. Vannak olyan régi helyek, ahol nem lehet megoldani másképp garázs kialakítását, csak a meglévő épület megbontásával, utólagos nyílásbontással. Ilyen esetbengondoljunk rá, hogy a garázs nem melléképítmény, hanem a homlokzat része, ennek megfelelő igényességgel, igazítsuk a homlokzathoz, annak arányait,anyaghasználatát figyelembe véve.

Ha van rá lehetőség, a garázst utólagosan a meglévő melléképületben helyezzük el. Az egykori állattartás színvonalas istállói, pajtái remek lehetőséget biztosítanak erre. De mindig ügyeljünk rá, hogy a garázskapu megjelenése összhangban legyen az épülettel, amelybe kerül.

Ha új lakóházat építünk, lehetőleg ne nyissuk a garázst közvetlenül az utcára. Ha mégis így döntünk, ne legyen alárendelt szerepe, a házzal alkosson szerves egységet. Sem kapubejárót, sem garázst ne készítsünk túl szélesre, nyílásuk ne haladja meg a három métert. A behajtó burkolt felületét szorítsuk minél kisebb méretűre, a vízáteresztő, gyephézagos felület környezetbarát megoldás.

Az új sportcsarnokot az iskola több, különböző korú és stílusú épülete mellett úgy sikerült elhelyeznie a tervezőknek, hogy tömegével az újabbakhoz, anyagában a régebbiekhez remekül illeszkedik, kortárs építészeti formaképzésű homlokzata az utcasorba szépen simul, de előtte így is a középülethez méltó a teresedés.

A városközpont vegyes funkciójú lakó- és üzletháza egyetlen épület , de ügyes homlokzatalakítása miatt épülettömbként jelenik meg. Az épületmagasság pont a kisvárosnak megfelelő léptékű.

A mezőgazdasági nagyvállalat központja az ipari területen mértéktartó formálásával, jó anyaghasználatával és mintaszerű zöldfelületeivel emelkedik ki környezetéből.

Településképi szempontból ideális az elhelyezése a megújuló energiát hasznosító napelemeknek a fedett gépjárműtároló tetején, annak teljes felületén.

Meglévő épületben kapott helyet az új mentőállomás, értékét a megőrzött hagyományos tömeg mellett a mai kor elvárásaira felelő homlokzatképzés adja. Falfelületei, színezése, a tető hajlásszöge és anyaga az utcasor többi eleméhez hasonló, nem akar azok közül kiválni.

A Szent György patika épülete hasonlóan jól sikerült felújítás, szépen illeszkedik környezetéhez.

A saroktelki helyzet hangsúlyozását oldja meg jól ez a lakóház, a tömegformálás az átlagosnál nagyobb kubatúrának a környezetbe illesztésére is jó válasz.

A sátortetős kockaház és a tornácos parasztház előnyeit kombinálták ennek a lakóháznak a korszerűsítésénél, ügyesen megoldva a napelemek elhelyezését is a gazdasági épületszárnyon.

Ez a kockaház látszólag semmit sem változott a felújítása során, de ha jobban megnézzük, észrevehetjük, hogy a régi hármasablakok helyett kitalált álló formájú ablakok, közöttük a keskeny falsávval, valamint az ezeket eltérő színű festéssel az ereszpárkányig összefogó felülettel mennyivel szerethetőbbé tették.

A hörnyéki lakóház újrafogalmazza a hagyományos parasztházat. Tömege, tetőhajlásszöge, a vakolt ablakkeretezés, a bejárat tornácszerű kiképzése, az anyaghasználat a régieket idézi. Az oromfal aszimmetriáját ügyesen ellensúlyozza az előrehúzott, szimmetrikus faszerkezet.
(Az oromdeszkára erősített parabola antenna nem követendő példa!)

Sváb telepesek építették ezt a nagyméretű istállós pajtát időtálló téglából, ötletgazdag, díszes tagozatokkal. A mintaszerű felújítás után egy kis üzemet is be tudott fogadni. Követendő példa a melléképületek hasznosítására!

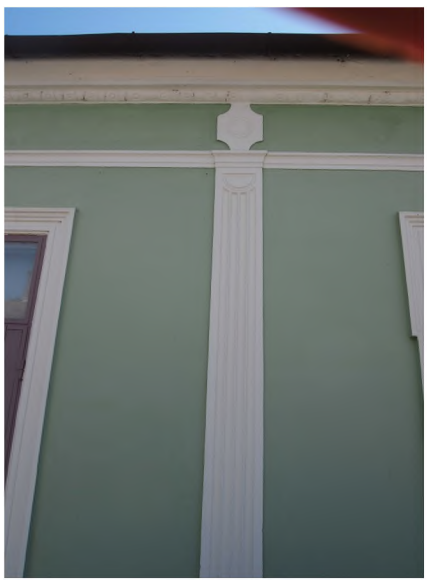

Nagyon kevés helyen láthatók már csak a régi polgárházak kerámia és vakolt díszei, tagozatai. Ahol lehet, tartsuk meg őket, állítsuk helyre, mint ezeken az épületeken.

Soha ne feledjük:
a virágok mindent
szebbé tesznek!

Vízelvezetés

Ahol a csapadékvizeket nyílt árokban vezetik el, kis lejtés esetén a gyepesített felületek a legszebbek. A padka és az árok füvesített, a gyalogosokat sövény védi a forgalom zajától és porától. A padkát mindig határozott szegély válassza el az úttesttől!
A folyamatos karbantartás – fűnyírás, hulladékszedés – sajnos elengedhetetlen!

Ha a behajtó forgalom nem túl nagy, az árok feletti áteresz is hasonló legyen.

A burkolt úthoz csatlakozó kapubejárónál is használjunk legalább gyeprácsot, ez a lejtősebb területeken a csapadékvíz sodrását is lassítja.

Reklámok

A reklámok elhelyezését szigorú jogszabályok korlátozzák, de a cégérek, üzletportálok kialakítására ezek nem vonatkoznak.

A városkép zavaró részei lehetnek a csúnya reklámtáblák, ezért vigyázzunk rá, hogy

- vegyék figyelembe az épület adottságait,
- illeszkedjenek a homlokzati tagozatokhoz, elemekhez,
- egyediek, ötletesek legyenek, ne öncélúan feltűnösködők,
- ne villogjanak, ne világítsanak túl erős fénnyel,
- csak a legfontosabb tájékoztatásokat tartalmazzák,
- a kiarakatüvegek ne legyen befóliázva, betapétázva,
- ne legyenek 2 m^2-nél nagyobbak,
- mindig látványterv alapján készüljenek.

MEGBÍZÓ

Sásd Város Önkormányzata
7370 Sásd, Dózsa György u. 32.
72/576-520
Rabb Győzőné polgármester
Dr. Kajdon Béla jegyző

SZERZŐK

Lugosi és Társai Bt.
7625 Pécs, Antónia u. 5.
20/3651260
Lugosi Ágnes – okl. építészmérnök
településrendező vezető tervező
Dévényi Borbála – ökológus

MUNKATÁRS

Bódog Tamás

FOTÓK

Lugosi Ágnes
Török Tamás
www.maps.google.hu

TÉRKÉPEK

www.mapire.eu

RAJZOK

www.tak.lechnerkozpont.hu

FŐÉPÍTÉSZ

Lugosi Ágnes
lugosiagnes@gmail.com